

CRÒNICA

L'Any Pedrolo, un entusiasme col·lectiu. — L'any 2018, amb altres commemoracions destacades, entre les quals també el centenari de Maria-Aurèlia Capmany, contemporània, col·lega i amiga entranyable de l'escriptor, ha estat marcat sobretot pel centenari del naixement de Manuel de Pedrolo, esdevingut l'1 d'abril de 1918. Pedrolo ha estat l'escriptor més significatiu de la segona Renaixença de les lletres catalanes, després de la catàstrofe que va representar la victòria del franquisme a la guerra civil de 1936-1939 i la seva subsegüent dictadura militar adreçada a l'anorreament de la llengua i la cultura catalanes, és a dir, a l'eliminació del concepte mateix de nació catalana i de la memòria col·lectiva.

Sense negligir cims com els que pot representar l'obra de Salvador Espriu i de Mercè Rodoreda, autors que ja publicaven abans de la guerra, és innegable que després de la desfeta Pedrolo es va proposar redreçar la literatura catalana en tots els camps, recuperar el dispers públic lector i fer-ne de nou. Per això, alhora que conreava una poesia existencialista que expressava el seu pessimisme i la seva depressió vital, va iniciar la represa amb un seguit de novel·les realistes que reflectien la desorientada societat de la postguerra i alhora cercava el públic popular amb obres de gènere negre; quan es va obrir una esclatxa per al teatre, el va actualitzar amb peces que anostraven els corrents internacionals més avançats, i també ho va fer amb la novel·la i les traduccions, amb què va introduir les tècniques literàries més innovadores i va formar i orientar la generació següent, la dels nascuts després de la guerra. Va ser indubtablement l'autor més popular i conegut els anys seixanta i setanta.

Per això l'efemèride del centenari, impulsada per la Fundació Pedrolo i el Govern de la Generalitat de Catalunya, per mitjà de la Institució de les Lletres Catalanes, amb el comissariat d'Anna M. Villalonga, ha estat caracteritzada per una infinitat d'actes: conferències, clubs de lectura, sessions teatrals, sessions divulgatives i de debat, rutes literàries, festivals de novel·la negra i de ciència-ficció, espectacles poètics i musicals, arreu dels Països Catalans, la gran majoria organitzats per entitats locals, biblioteques, centres d'ensenyament i de normalització lingüística, ateneus, sindicats, des d'on antics i nous lectors agraïts, i que sovint servaven un record parcial de la seva obra (la narrativa de gènere, els articles d'anàlisi política...), l'han volgut homenatjar i divulgar. Hi ha hagut exposicions, sobretot «Sota censura. Manuel de Pedrolo, retrat d'un segle de lluita», al Museu de Cervera, i «Pedrolo, més enllà dels límits», itinerant, en diverses còpies. I tot això arrencava alhora que el país i les seves institucions de govern rebien una nova i barroera agressió per part dels hereus del règim que havíem pensat que era superat, i que contribuïa a actualitzar el sentit de la lluita de Pedrolo. Així, l'acte de presentació, el 16 de gener, amb el govern de la Generalitat suspès i intervingut, va ser presidit per la directora de la ILC, Laura Borràs, que justament també va presidir l'acte de cloenda, el 4 de desembre, aleshores com a consellera de Cultura.

Pedrolo ha recuperat el reconeixement popular, però un dels aspectes que poden donar continuïtat a aquesta recuperació són els dos simposis universitaris que han tingut lloc: «Vigència de

Manuel de Pedrolo», organitzat per la Universitat Autònoma, i «Manuel de Pedrolo, una mirada oberta», a la Universitat de Barcelona i a la de Lleida, i que dins l'any ja han donat lloc a la publicació d'un volum. A més d'una Jornada a la Universitat de València. Tot això, afegit al reconeixement acadèmic que ha representat, pot anunciar una nova fornada d'estudiosos i professors universitaris que no negligiran l'obra de Pedrolo.

També és un fruit important del centenari la iniciativa de la Càtedra Màrius Torres, de la Universitat de Lleida, de digitalitzar tota l'obra pedroliana, cosa que facilitarà molt la feina d'investigadors i estudiosos.

Un altre aspecte que pot representar el deixant més fructífer de l'Any Pedrolo ha estat el de les edicions. Durant anys ha estat un tòpic parlar de les més de cent vint obres de Pedrolo, sempre acarat a la crua realitat que, malgrat que als catàlegs editorials sortia un nombre considerable d'obres seves, a les llibreries en podíem trobar escassament mitja dotzena, amb penes i treballs, i regularment només les que han entrat en l'àmbit de l'ensenyament i s'han imposat al llarg de més de quaranta anys.

L'àmbit de les edicions, doncs, ha estat espectacular, i val a dir que ha estat tot a iniciativa dels editors mateixos, cosa que vol dir que han copsat que hi ha un públic receptor. I això es va iniciar amb bones previsions, que van començar a posar títols a l'abast ja el 2016, i encara hi ha projectes en marxa. En números rodons, una dotzena d'editorials han posat al carrer dues dotzenes de títols reeditats, a més d'una novel·la inèdita. També, s'han fet dues traduccions, al castellà i a l'anglès. I s'ha publicat una biografia, un recull antològic de textos, un manual divulgatiu, un aplec d'estudis universitaris sobre *Mecanoscrit del segon origen*, i un estudi amb material inèdit, *Pedrolo informa*, amb més de dos-cents informes literaris de Pedrolo, a més de la reedició de l'imprescindible estudi de Jordi Arbonès *Pedrolo contra els límits*.

També s'ha enllestit un film basat en *Tocats pel foc*, amb guió i direcció de Santi Lapeira. I revistes com *Serra d'Or*, *Llengua Nacional* i *Catarsi* hi han dedicat dossiers monogràfics, a més d'*Alambique*, de la Universitat de Florida, en anglès. I, passada la cloenda, l'activitat continua.

Antoni MUNNÉ-JORDÀ

L'Any Pompeu Fabra.— Resulta difícil redactar una crònica de l'Any Pompeu Fabra 2018 que no sigui extensa. I això perquè la materialització de la commemoració dels 150 anys del naixement del gramàtic més important de la llengua catalana ha anat molt més enllà de les previsions, i hi ha anat en àmbits diferents: en l'acadèmic, en el d'implicació de les entitats, en el festiu i lúdic, en l'editorial, etc. I, fins i tot, en el cronològic: durant el 2019, per exemple, l'exposició «Pompeu Fabra, una llengua completa», de la Direcció General de Política Lingüística, encara ha visitat uns quants llocs, i encara s'ha representat aquí i allà el monòleg *Pompeu Fabra: jugada mestra!*, interpretat per Òscar Intente i dirigit per Maria P. Pla. Per tant, aquesta crònica, que serà forçosament breu, no fa justícia a la realitat.

La Generalitat de Catalunya va declarar el 2018 Any Fabra, i va convidar les institucions, entitats i el conjunt de la societat a promoure activitats de reconeixement de la figura del gramàtic. La iniciativa va ser acollida per tota la comunitat lingüística: també pels territoris catalanoparlants que no depenen administrativament del Govern de Catalunya; cal destacar en aquesta línia, com a exemple, la implicació del Govern d'Andorra, que va organitzar, d'una banda, una exposició que exhibia per primer cop en públic el testament de Fabra —inaugurada per la ministra de Cultura, Joventut i Esports el 12 de juny— i, de l'altra, una sessió de conferències al voltant de la figura del gramàtic, que va tenir lloc el 18 de setembre.

Les institucions i la societat civil van respondre a la crida (en unes circumstàncies polítiques —és important no oblidar-ho— certament complexes). I la celebració es va anar concretant en